

„Възлюби Господа, твоя Бог,
с ЦЯЛОТО СИ СЪРЦЕ И С ЦЯЛАТА СИ
ДУША, И С ЦЯЛАТА СИ СИЛА, И С ЦЕ-
ЛНИЯ СИ РАЗУМ.“

(Вт. 6:5; Лука 10:27, СИ)

Повечето съвременни хора свързват представата за велика личност с противоречивостта: ако един много надарен човек се е разкъсвал от драматични вътрешни противоречия, това със сигурност е белег за неговата гениалност. И обратно, личностите, които са цялостни, единни, които излъчват "простота" в своето поведение и светоглед, най-често не минават за велики, а за "нищи духом", с отрицателен знак.

Има ли основание подобно разбиране?

вете, които следват, да разгледам изключително важния фактор ПРИЗНАНИЕ.

Три амбиции за признание, които разделят сърцата ни

Бихме могли да си представим тези амбиции като три кръга, вписани един в друг, но не неподвижни, а разширяващи се - както когато хвърляш камъче по гладка водна повърхност. Най-малкият и най-вътрешен кръг ще нарека амбицията да бъдеш признат за син или дъщеря. Тази амбиция изглежда и наистина е съвсем основателна, което не означава, че получаваме подобно признание автоматично и естествено, със самия факт, че сме се появили на бял свят например.

изтъква наляво и надясно и без всякакъв свян факта на неговата незаконност и неравнопоставеност спрямо законния син Едгар. Проблемът тук не е само в думите, които нараняват честолюбие то на незаконния син и го настройват срещу брат му, а в едно цялостно, принципно отношение, в което е вплетен и въпросът с наследството и наследяването. Историята на отношенията между двамата братя и превръщането на Едмънд в типичен злодей, който няма да се спре пред нищо, за да добие признанието, отказано му изначално, показва, че приемането в достойнството на син или дъщеря се изразява чрез конкретни думи, но и действия на родителя - даването на наследство например.

МОЛИТВАТА ПЪТ ЗА ИЗЦЕЛЕНИЕ

Отговорът на този въпрос има съвсем практически смисъл, защото мнозина, преминали към християнски начин на живот, продължават да страдат, че сърцата им са разделени от противоречиви и взаимноизключващи се подтици и желания. В църквата като общество, което би трябвало да бъде алтернативно на светското, те продължават, често подсъзнателно, да търсят онова, което не са получили (или са получили недостатъчно) в дотогавашния си живот, и понякога са застрашени да се върнат към модели на поведение и реагиране, с които смятат, че са скъсали отдавна и окончателно. Макар факторите за състоянието на разделеност, нецялостност на сърцето, а оттам и изобщо на човешката личност - да са разнообразни, бих искал в редо-

АКО МОЕТО СЪРЦЕ НЕ Е ИЗЦЕЛЕНО ОТ РАЗДЕЛЕНИЯТА В НЕГО, ИМА ОПАСНОСТ ДА „ПРЕНЕСА“ СФЕРИТЕ НА ДЕЙСТВИЕ, В КОИТО ТЪРСЯ НЕПОЛУЧЕНОТО ПРИЗНАНИЕ, ОТ СВЕТСКАТА В ЦЪРКОВНАТА СРЕДА.

Според повечето хора за тях важи по-скоро обратното - някой друг получава признанието, от което се нуждаят, а самите те са лишени или се чувстват лишени от него (както се ЧУВСТВА поголемият син от известната Иисусова притча за блудния син - Лука, 15:11-32). Признанието, за което говоря, не е нещо абстрактно, нито е въпрос на декларации за обич. Ще дам един пример от литературата - там нещата от живота обикновено са представени в по-сгъстен и краен вид, но предимството е в силата на нагледния образ, с който мнозина могат да се отъждествят. Примерът е от Шекспировата трагедия "Крал Лир", за която вече имах възможност да говоря в друг брой на сп. "Прозорец"¹. Сега обаче няма да се занимавам с личността на нещастния крал, а ще обърна внимание на един по-второстепенен, макар и не по-малко живописен герой - Едмънд. Той е незаконен син на стария граф Глостър и баща му, който би трябвало да минава за добродетелен персонаж,

Много родители днес подценяват въпроса за наследството и не го поставят ясно и открито пред децата си. Възникналите в резултат на това недоразумения, конфликти и подозрения могат да се влачат с години и да отровят напълно атмосферата и в роднинските, и в непосредствените семейни или брачни взаимоотношения в не един дом. В такива случаи споровете между децата неправилно се тълкуват само като израз на алчност и стремеж към материалното. Даването на дял от наследството, при това даване с любов, а не насила, е материален израз на признанието: "Ти си мой син (или дъщеря)!" Споровете между наследниците често отразяват обидата от обратното твърдение: "Ти не си ми син (или дъщеря)!" и са опит чрез наследствения спор между братята или сестрите да се уредят неуредените, неизяснени отношения с родителите. В Шекспировата пиеса последиците от това развитие са трагични, но нерядко е така и в реалния живот, който тече

далеч от "светлините на рампата".

Вторият, по-широк кръг, се очертава от амбицията да те признаят за самостоятелен човек, с право на важни житейски избори, включително и ако те впоследствие се окажат погрешни. Възможно е някой да е получил признание като син или дъщеря, но да му е сложена тясна, сковаваша го "рамка", за да реализира полученото наследство и/или изобщо за да се разгърне като личност, да е останал затворен в "кафе-за" на родителските представи, очаквания и напътствия, на един манипулиращ контрол, който се опитва да го моделира по родителски образ и подобие. Да си представим, че в споменатата притча за блудния син бащата приема желанието на по-малкия син, но му поставя изрично условие: дела, които ти давам сега, ще го използваш само така и така, и по никакъв друг начин. Не са ли даровете

на много от земните родители точно такива - дарове с условие? В нередактирания от идеологическата пропагандна машина вариант на историята за Робинзон Крузо присъства доста значим религиозен пласт и той препраща на много места към притчата за блудния син. Дълго време Робинзон се измъчва от непоносимо чувство за вина "като блуден син", защото не е изпълнил "завета" на своя баща, който отеква в съзнанието му със силата на Божия заповед: да не напуска уютното положение на социалната прослойка, към която принадлежи, ако не иска да го постигнат ужасни неприятности и крушения. Нарушил родителския "закон", тегнещ като проклетие над него, Робинзон изживява всичко, което му се случва, като последица от това, като вид "първороден грях", който трябва да изкупва. Показателно е, че и след като се

ИСТИНАТА Е, ЧЕ АКО ИСКАМ ДА ЗАВОЮВАМ СВЕТА ЗА ХРИСТОС, ТРЯБВА ПЪРВО ДА СЕ ОСТАВА ДА БЪДА ЗАВОЮВАН ИЗЦЯЛО ОТ НЕГО.

покайва на пустия остров и се замисля над въпроси, наистина важни за вечното спасение на човека, действията му, за да култивира острова, продължават да бъдат форма на самодоказване пред отсъстващия баща. Макар да изглежда, че се е освободил от чувството си за вина пред него, Робинзон сякаш иска да му каже: "Ето, виждаш ли, че се справих, въпреки че не те послушах! Твоето проклетие се обърна в благословение за мен. Постигнах сам това, което съм, без твоята помощ и въпреки твоите предупреждения."

Най-широкият от трите кръга описва амбицията да бъдеш признат за най-добрия от всички в определена област. Подобна амбиция забелязваме в пове-

НА СЪРЦЕТО

В МОЛИТВАТА МОЖЕМ ДА УСВОИМ ВСИЧКО, КОЕТО Е РАЗКРИТО ПРИНЦИПНО В БОЖИЕТО СЛОВО И НИ Е ОБЕЩАНО КАТО ХРИСТИЯНИ, Т.Е. „СЪНАСЛЕДНИЦИ С ХРИСТОС“ НА БОЖИИТЕ ДАРОВЕ И БЛАГОСЛОВЕНИЯ.

дението на един известен герой от романната поредица "Човешка комедия" на френския писател Балзак - Йожен дьо Растиняк. В романа "Дядо Горио" Йожен все още е свит провинциалист, дошъл в тогавашната столица на света Париж, за да изучи правните науки и да се измъкне от мизерното съществуване, в което затъва неговото обедняващо семейство. С цената на много материални жертви, платени с трогателно себеприказание от сестрите му, Йожен успява да получи достъп до салоните на знатното парижко общество, но разбира, че това не гарантира и успех в него - успехът се заплаща не само с материални жертви, а и с жертви на "олтара" на съвестта. В края на романа амбициозният младеж, който се ужасява от перспективата на скромното и честно, но и "затънтено" съществуване, размахва заканително пръст към вълнуващия се в краката му парижки "океан" и отправя към големите или по-малки "риби" в него предизвикателните думи: "А сега ще видим - аз или ти!" Растиняк, както и неговият духовен баща Балзак, е болен от "наполеоновия синдром" - синдром, от който страда френското общество в следромантичката и следнаполеоновата епоха на Реставрацията. Но този синдром на завоевателя е като че ли характерен за човека изобщо, за "стария Адам", от грехопадението на

сам. Човекът и особено този, който не е получил признание в първите два "кръга", има непостижимата амбиция да завоюва света по един или друг начин, да докаже, че той (или, по-рядко, тя) е "най-най-от всички" в една или друга област на живота: Растиняк - във висшето общество, Балзак - в литературата, Дон Жуан и донжуановците - в любовните завоевания

Да се опитаме да обобщим: ако на тези три наши амбиции не е отговорено по подходящ начин, като християни не можем да пребъдваме спокойно в Бога, те ни дърпат постоянно в една или друга посока. Дори вече да сме част от Христовото тяло, Църквата, те могат да се проявяват и там, маскирани под благородни и добродетелни одежди. Може да се окаже например, че скритият ни мотив да благовестваме е всички да признаят колко велики благовестители сме. Затова неслучайно големи мъже на вярата, като основателя на първите християнски домове за сираци във Великобритания Георг Мюлер, са се молили дълго Бог да очисти сърцата им, за да са наясно с най-дълбоките си

мотиви, когато се захващат с едно или друго начинание .

Ако моето сърце не е изцелено от разделенията в него, има опасност да "пренеса" сферите на действие, в които търся неполученото признание, от светската в църковната среда. Последниците най-често са, че аз, съзнателно или не, с определени страни от поведението си заменям думите на Йоан Кръстител за Христос: "Той трябва да расте, а аз - да се смалявам" с "Аз трябва да раста, а той (братът, сестрата, съслужителят, "конкурентът" от другата деноминация) - да се смалява" (ср. Йоан 3:28 и сл.). Кое-то "смалява" и самия Христос - в мен и в църквата ми. Истината е, че ако искам да завоювам света за Христос, трябва първо да се оставя да бъде завоюван изцяло от Него.

Божие лечение

Както за всяко нездравно състояние, Господ не ни предлага друго лечение освен чрез и във молитва. В молитвата можем да усвоим всичко, което е скрито принципно в Божието Слово и ни е обещано като християни, т.е. "сънаследници с Христос" на Божиите дарове и благословения. Ап. Павел заявява дръзновено в първо лице множествено число, т. е. отнасяйки казаното не само към себе си като апостол, но и към всички вярващи в Христос: "Ала ние приехме не духа на тоя свят, а Духа, Който идва от Бога, за да знаем това, което ни е дарено от Бога" (I Кор. 2:12, к. м.; СИ).

Всички ние имаме нужда да
РАЗБЕРЕМ СЪС СЪРЦЕТО СИ, ЧЕ СМЕ
ОТДЕЛНИ ОТ РОДИТЕЛИТЕ СИ ЛИЧНОСТИ,
ЗАЩОТО ПЪРВО СМЕ БОЖИИ
И ЕДВА СЛЕД ТОВА - МИХАЙЛОВИ,
МЛАДЕНОВИ, ИВАНОВИ,
ГЕОРГИЕВИ...

Обетованата земя е ДАРЕНА - дадена на израилтяните още преди да влязат в нея, но от тях се очаква да я отвоюват, да я "усвоят", на първо място, като повярват в реалността на обещанието и на Бога, Който е способен да го изпълни. Така и ние усвояваме със сърцето си и чрез вяра онова, което умът ни вече знае и разбира по рационален път, когато четем Писанието. Останем ли само на нивото на рационалното знание, което не е "слязло" в сърцето, твърде вероятно е рядко да намираме истинска услада в четенето на Божието Слово, а през повечето време то да стои пред нас като Обетована земя - толкова близка и в същото време толкова плашещо недостъпна! И ще остане така, ако не позволим на Бога да каже лично, на всеки от нас, Своето лекуващо слово.

Ще разгледам последователно как Бог отговаря на тази три неудовлетворени амбиции за признание, за да ни освободи от вредните им последици в живота и в служението ни като християни.

На онези от нас, които не са били признати в достойнството на синове и дъщери от своите земни родители, Бог Отец казва с особена сила и благоволение думи като тези, които произнася при кръщението на Господ Исус Христос в река Йордан: "Ето Моя възлюбен син (или дъщеря), в когото (или в която) е Моето благоволение!" (ср. Лука 3: 22). Подобно на бащата от притчата за блудния син Бог Отец само е чакал да се запътим към бащиния дом, за да се втурне насреща ни, да ни обсипе с целувки и да ни прегърне, чакал е да чуе нашите покаяни думи, за да ни облече в достойнство, пред което бледнее всяко земно величие и признание: ние знаем, че сме "Божии чеда", и наистина сме (виж I Йоан 3:1-2). И също: "Самият Дух свидетелства на нашия дух, че сме Божии чеда" (Римл. 8:16, СИ). Може, по една или друга причина, да съм бил лишен от своето земно наследство, но Бог

има по-ценно наследство, което е запазил за мен и което никой не може да ми отнеме. То е нетленното наследство на тези, които са сънаследници с Христос, независимо дали са "от евреите" или "от езичниците" (ср. Еф. 3:6 и сл.). В християнския си живот можем да стъпим съвсем РЕАЛНО върху думите, които Бог отправя към нас и които не само ни откриват Неговата любов, но и ни утвърждават в нашата нова християнска идентичност. В моя духовен път подобни утвърждаващи думи имаха и имат огромно значение, за да вляза във владение на наследството, което Отец копнее да сподели с мен в Христос. Най-важното, което разбрах и запомних от тези думи, е: 1) че съм спасен; 2) че Отец ме обича; 3) че не трябва да се съмнявам в това; 4) че Той иска от мен да пребъдвам в Исус. Утвърждаващите думи на Отец към нас са ключови за това, да можем да стоим в истината, като черпим постоянно благодатна сила от единството с Него.

На второ място, всички ние имаме нужда да разберем със сърцето си, че сме отделни от родителите си личности - не защото живеем отделно от тях, създали сме свое семейство или сме се реализирали в различна от техните професионална област, а защото ПЪРВО сме Божии и едва след това - Михайлови, Младенови, Иванови, Георгиеви. Може да живея на хиляди километри от моите родители, да съм избягал отвъд океана от непоносимото близко съжителство и да съм достигнал възраст от половин век и все пак да съм свързан с тях с една нездрава емоционална и духовна "пъпна връв", която Бог иска да прекъсне. Ще Му позволя ли да го направи, като приема името, което Той иска да ми даде, като приема, че съм и стана (защото наистина съм!) първо Саваотов, Господен, Божии, Христов и след това - всякакъв друг? Готов ли съм да се изправа срещу конкретните неправди и пропуски на родителите ми спрямо мен - не с оглед на човешките преценки, а според абсолютния стандарт на Божията любов - и да им простя в името Христово, както Христос е простил на мен (ср. Кол. 3:13)?

Защо да не попрося от Бога, без да се съмнявам, всичко, от което наистина се нуждая, за да бъда плодородно дърво в градината на нашия небесен Баща?

И накрая, ние ставаме "най-добри" в една или друга област, в едно или друго служение, когато признаем пред Бога своите немощи и непълноти в тази област и Го помолим Той да ги изпълни. Така ни съветва ап. Яков в своето Послание (Як. 1:5-7), така постъпва и цар Соломон, на когото не достига мъдрост и зрялост, за да управлява многобройните си поданици (II Лет. 1: 7-12). Защо да не попрося от Бога по същия начин, т.е. без да се съмнявам, всичко, от което наистина се нуждая, за да бъда плодородно дърво в градината на нашия небесен Баща (виж Ис. 61:3)? Част от моите немощи и непълноти се виждат и с невъоръжено око, за други ще ми потрябва светлината на Божия Дух - за да видя какво все още трябва да съблека от стария човек в мен и какво от новия не съм облякъл. Защото преди да помоля за онова, което не ми достига, нужно е да изляза от "черупките", да оставя настрана всеки защитен механизъм, който съм изградил, за да ме пази от болка и нараняване.

Бих искал да насърча всеки, който се реши да тръгне по този молитвен път (сам или най-добре с други, които вече са вървели по него), че Бог ще му отговори КОНКРЕТНО и ще излекува сърцето му от разделенията в него. Защото тези разделения ни пречат да изпълним двете най-важни новозаветни заповеди - да възлюбим Бога с ЦЯЛОТО си сърце и с цялата си душа, и с цялата си сила, и с целия си разум, и ближния - като себе си (ср. Лука 10: 27-28, к. м.).

Ако обаче продължавам да се моля само "по принцип", ще си остана с принципите, които са нещо много хубаво, но не могат да животворят.

Д-р Калин Михайлов

Главен асистент в катедрата по теория на литературата при Факултета по славянски филологии на СУ "Св. Климент Охридски"

¹ Виж Михайлов, К. В Христос съм, следователно съществувам. - Прозорец, 2006, № 1, 18-21

² Това важи, в обратния смисъл, и за Корделия, най-малката дъщеря на Лир, - баща ѝ я лишава от наследство, в полза на двете си по-големи дъщери

³ Балзак, О. дьо. Дядо Горио. София: Отечество, 1978

⁴ Виж Стийл, Р. Георг Мюлер. С упование в Бога. С., Нов човек, 2000, 53 и сл.